

UN HEROI CAIGUT

(LLUÍS ROSET I VILANOVA, 1906-1938)

Aquest títol està manllevat de la notícia que apareixia el dia 9 de juny de 1938, inserida al diari *La Publicitat* per Francesc Mas i Deop, i que donava a conèixer la mort al front de Lluís Roset.

La nostra intenció, amb aquest article, és treure de l'oblit Lluís Roset i Vilanova, qui, en les cartes de condol que la família va rebre després de la seva mort, i que han servit per a aquesta recerca, apareix com una figura d'importància cabdal per la cultura i renovació progressista a la Igualada republicana. També com a líder que va ser del salvament del patrimoni religiós de la comarca, conegut gràcies a la insistència de Salvador Riba i Gumà en els articles que va escriure sobre aquesta temàtica,¹ i poc reconegut, en canvi, pel que ens havien explicat les persones entrevistades que ens en parlaven. Les cartes, d'altra banda, ens han aportat un nou tema que no volem defugir: no podem parlar només de Lluís, sinó que hem de explicar també qui era el seu germà, Joan Roset i Vilanova.

UNA FAMÍLIA AMB ARRELS PROGRESSISTES I LIBERALS

Gràcies a uns apunts genealògics cedits per Lluís Roset i Vilanova, fill i nebot respectivament, de Joan i Lluís –i que casualment es diu igual que el seu oncle–, hem pogut saber que la besàvia dels germans Roset, Vicenta,² es va casar amb un Roset de Santa Coloma de Queralt que era farmacèutic. Un dels fills d'aquest matrimoni, Antoni Roset, era advocat i secretari de l'ajuntament d'Igualada durant el govern de Ramon Sistaré i Gabarró, un dels primers maçons de la ciutat,³ que va ser alcalde des de 1881 fins a 1884 i que va inaugurar l'edifici de l'actual ajuntament i l'enllumenat públic de gas a la ciutat.

Per les imatges de les plaques fotogràfiques dipositades a l'Arxiu Comarcal d'Igualada, Antoni Roset, l'avi dels nostres protagonistes, va ser un dels primers fotògrafs de la ciutat.

Els germans Joan (22 de juny de 1904 – 20 de febrer de 1986) i Lluís (23 de març de 1906 – 27 de maig de 1938) Roset i Vilanova van néixer a Igualada, fills d'Antoni Roset i Ribera i Filomena

1. Vegeu Salvador Riba i Gumà, *La confiscació i recuperació de l'Ateneu Igualadí*, pròleg de Josep M. Torras i Ribé, Igualada: Ateneu Igualadí, 1998, i Ídem, *L'Ateneu Igualadí de la classe obrera, 1863-1939*, prefaci de Josep Romeu i Figueras, Igualada: Ateneu Igualadí, 1988, p. 127.

2. De la família de la seva germana descendeix el polític i intel·lectual catalanista Lluís Nicolau d'Olwer, que tracta els germans Roset com a «cosins», i amb qui té una relació regular i de molt d'afecte. Vegeu els extractes de les cartes una mica més endavant.

3. Vegeu el reportatge sobre «Els maçons igualadins (i II)» de Jordi Puiggròs a *La Veu de l'Anoia* de 13 de maig de 2005.

Els germans Roset i Vilanova

Vilanova i Borràs, que regentaven una gorreteria que inicialment estava situada a la plaça de la Font (actual plaça del Pilar), i que després va passar a l'indret on hi ha actualment cal Roset, a la Rambla de Sant Isidre núm. 40.⁴

Igual que en molts altres aspectes de la seva vida, i pel que fa a la moda i el ben vestir, Lluís va ser l'ànima impulsora i Joan les mans treballadores, quan van decidir l'any 1929 diversificar el negoci: van obrir una nova botiga situada al costat de l'establiment familiar i que consistia en una camiseria-capelleria en la qual trobem reflectit el tarannà avançat per a l'època dels germans Roset, amb camises modernes fetes a mida, i que introduïa també altres peces com caçadores, sueters, boines per a esport i viatges, gorres de *jockey*, corbates, guants «per vestir»... En el seu fullet de felicitació de l'any 1935 recomanaven «*que cal tenir en compte, en el vestir, de cercar un conjunt harmònic, entre les diferents peces que el componen*».

EL COMPROMÍS CULTURAL DELS GERMANS ROSET

Quan va començar la guerra civil, Lluís tenia 30 anys. Era un noi inquiet, artista, cosmopolita, viatger, i líder; era un apassionat de l'esport. Són molts els testimonis que ens han parlat d'aquesta etapa de la vida de Lluís Roset, manifestant l'entusiasme que despertava entre el jovent pel que fa a la importància i els beneficis que comportava l'atletisme. Ell era qui els entrenava els matins abans d'entrar a la feina. Acostumaven a practicar esport primer al *Matadero* (és a dir, l'Escorxador) i després, quan va ser possible, al camp d'esports de l'Ateneu, al Xipreret.⁵

4. Vegeu Pau Llacuna, «Terracota de cal Roset», *Revista d'Igualada*, 30, Anoia, desembre de 2008, p. 70.

5. Entrevistes de l'Arxiu de Fonts Orals de l'Anoia, de CERCA, a Josep Albiol, Paco Bou i Joan Ribera.

Formava part de la secció excursionista de l'Ateneu Igualadí i també de la junta de la mateixa entitat entre 1936 i 1938, alternant la vocalia d'espectacles i d'esports. En el moment de la seva incorporació al front el maig de 1938, era membre d'aquesta junta.

Immediatament després del 18 de juliol de 1936, Lluís Roset i Vilanova va aconseguir mobilitzar els membres de la secció excursionista de l'Ateneu i recuperar i conservar, abans de la seva destrucció, una part molt important del patrimoni religiós de la comarca, amenaçat pels estralls inicials de la revolta. Juntament amb Antoni Borràs i Quadres, que més endavant seria comissionat de la Generalitat a la comarca amb relació a aquests afers, van ser la garantia d'aquesta preservació, ja que l'Ateneu va quedar encarregat de prestar les seves dependències i ells van ser nomenats per la Junta d'aquesta entitat com a responsables del control dels objectes dipositats.⁶

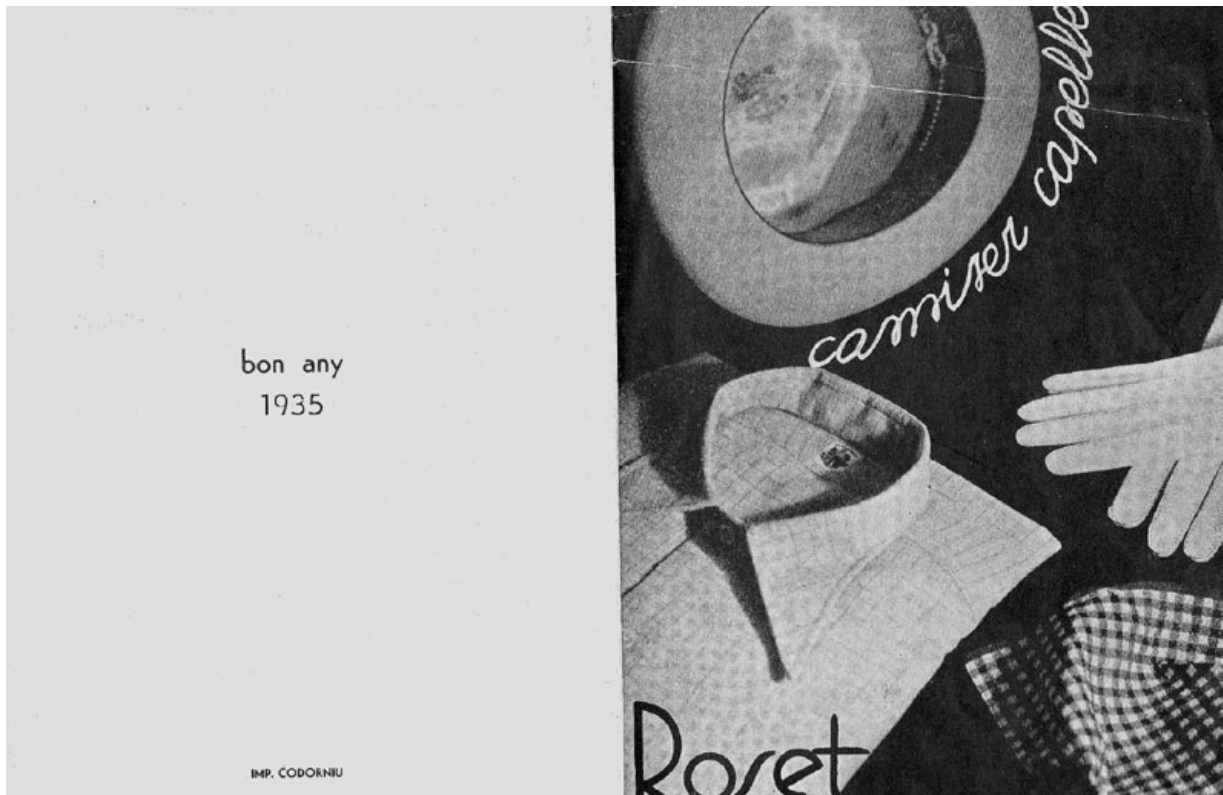
Pel que fa a Joan Roset i Vilanova, en la immediata postguerra i fins a la seva mort als 81 anys, va ser un patrocinador a l'ombra de diverses institucions que es van consolidar a la ciutat des d'una tertúlia que es feia els migdies abans de dinar i després de tancar la botiga,⁷ i des d'on es va contribuir a gestar, entre d'altres, el CECI (Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada), el Patronat de la Tossa i el Foment de Fires i Mercats.

El que caracteritzava als dos germans era un fort sentiment de catalanitat, amb tota probabilitat socialitzat a casa i a través de vincles familiars extensos. Per exemple, eren socis actius d'Acció Catalana, fundada i presidida pel seu cosí Lluís Nicolau d'Olwer, que va ser diputat a les Corts

6. Extret de les actes de l'Ateneu del dia 30 de juliol de 1936. Vegeu també Miquel Térmens i Graells, *Revolució i guerra civil a Igualada (1936-1939)*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat / Ajuntament d'Igualada, 1991, p. 57 i 58, a més de Salvador Riba i Gumà, ob. cit.

7. Després de la guerra, la camiseria moderna va ocupar la seu de l'antiga gorreteria.

Portada d'un fullet de la Camiseria Roset (1935)

Constituents per Acció Catalana Republicana⁸ el 1932, i va destacar per la seva defensa de l'estatut d'autonomia, com a ministre d'Economia amb Azaña i com a governador del Banc d'Espanya en el dramàtic període de la Guerra Civil. Exiliat a França, va fugir perseguit per la Gestapo i finalment va morir el 1961 a l'exili, a Mèxic.⁹

De la correspondència amb Nicolau d'Olwer podem extractar aquests dos fragments:

- «Madrid, 21-VII-1932. Sr. Joan Roset. Igualada. Benvolgut cosí. No m'ha estat possible d'acceptar la invitació de l'Ateneu, com ja et deuen haver dit. Mentra durí la discussió de l'Estatut –i no sabem encara quan podrà acabar-se– no podem prendre compromisos amb els quals potser al darrer moment, no podríem complir [...] saluda de part meua al teu germà

i rep una abraçada del teu cosí. Ll. Nicolau d'Olwer».

8. Moviment polític nacionalista creat com a resultat de la Conferència Nacional Catalana (Barcelona, 4 i 5 de juny de 1922), convocada per elements de la Joventut Nacionalista de la Lliga Regionalista –disconformes amb l'actuació dels dirigents d'aquest partit que consideraven poc nacionalista–, per antics membres de la Unió Federal Nacionalista Republicana i per joves intel·lectuals independents.

9. Vegeu Marta Pessarrodona, «Lluís Nicolau d'Olwer, una incògnita catalana», a VIA, Revista del Centre d'Estudis Jordi Pujol, 4, octubre de 2007: Pessarrodona hi glossa la figura d'un erudit que va ser tot un personatge certament polifacètic i que pot ser conegut per la seva ingent aportació en diverses disciplines i reivindicat –i així ho fa l'autora– com a historiador, hel·lenista, periodista, economista, prosista, memorialista o polític. Vegeu també Josep M. Muñoz Pujol, *Lluís Nicolau d'Olwer, un àcid gentilhome*, Barcelona: Edicions 62, 2007.

Camiseria Roset, a la Rambla de Sant Isidre, abans de la guerra

- «México 11, D.F. 30-03-1960. Sr. Joan Roset i Vilanova. Igualada. Estimat cosí. Vaig tenir molt alegria de rebre la teva carta... Em satisfè molt que, salvat el sotrac del primer moment, hagis pogut encarrilar de nou la teva vida i el teu negoci en aqueixa ciutat d'Igualada, que, segons em conten, ha canviat molt dels ultims temps que la vaig veure. Això era pel novembre de 1930... Que faci molt que no ens hem vist no hi vol dir res. Els records de la meva infantesa i de la meva adolescència van units al teu pare i a les teves ties, «les noies d'Igualada»; amb elles la Rosa [la seva germana] i jo ens vàrem criar com a germans, perquè passaven els hiverns a Barcelona, com nosaltres... Ll. Nicolau d'Olwer».

Els germans Roset i Vilanova estaven plenament compromesos amb als moviments avançats

de la ciutat. Lluís va ser l'impulsor d'esdeveniments culturals, esportius i artístics d'Igualada, tot i que, segons sembla, i com passa sovint en els tandems de germans units ideològicament, Joan feia la feina cara endins i Lluís de cara enfora. Vegeu, per exemple, què en deia Isidre Miserachs en una carta:^{9 bis}

«En campanya, 15 de juny 1938. [...] Amb el teu germà no m'hi va fer pas amic la casualitat [...] Vull dir que la nostra amistat data d'afinitats ineludibles i que si estavem junts allà on fóssim era perquè calçavem exactament en tot, exceptuant en intensitat en voluntat i en sacrifici en els quals se'm va mostrar molt superior en aquests darrers temps.

^{9 bis}. Isidre Miserachs i Solà (Igualada, 18-1-1906 - Montauban, 1997), sabater i dibuixant.

Des d'Acció Catalana, passant per Palestra, pel Club David, les Arts del Dibuix, Estat Català etc. Sempre havia estat un puntal entusiàsticament sacrificat i cada u dels que no vam néixer vells en podríem contar anècdotes a l'engrós de l'insubstituïble Lluís. I encara negligixo altres activitats de l'Ateneu i que sé jo. A mida que m'acut de pensar en algun dels moments que algú al nostre poble s'havia portat com un home en temps i lloc i altres circumstàncies que comportava un perill i un esforç desinteressat, retrobo el teu germà, el ("camier") com li dèiem d'ença d'Eivissa, que tant el 6 d'octubre com en la recuperació dels retaules i valors de la comarca era el promotor de totes les millors accions que més disgustos li han ocasionat [...].

No és veritat, estimat amic Joan, que tu mateix t'hi senties atret per l'aureola de popularitat que duia i que quan pujaves al taller aquell a ajudar-lo no era pas ben be la feina que t'hi duia? [...] S'hi estava tant be!

Tothom li veia la mar de condicions i possibilitats de ben enxufar-se, de fer el mínim, que és la teoria més extesa i contagiosa. Ell però era fidel al seus ("boys") i volia seguir la seva sort, que aquesta vegada li ha estat fatal. Es tracta d'un cas únic [...] L'home més jove que mai he conegut [...] i el que fa els herois, ho tenia el Lluís Roset, que no era cosa inventada i que fes tremolar no. Era un xicot com nosaltres de carn i òssos que tothom se'l podia fer seu perquè era de tothom menys seu [...].

Jo voldria, benvolgut amic, que em creguessis completament afecte al vostre dolor i que aquesta solidaritat que mereixia en Lluís, de tota la joventut més sana que hi pugui arribar a haver mai, us sigui un lenitiu, a la vegada que volguessis seguir comptant amb el meu incondicional afecta per la causa de Catalunya, qui té en el teu germà un nou heroi, del qual em recordaré sempre».

MORT ÈPICA AL FRONT

La seva passió per l'esport i l'entrenament del jovent, i el fet que comencin a cridar llesves cada

vegada més properes a la seva, fa que, juntament amb dos igualadins més,¹⁰ s'apunten a un curs de monitors esportius a Pins del Vallès (Sant Cugat del Vallès); un cop acabat aquest període, Lluís farà la instrucció als joves igualadins abans que marxin cap al front.

Tot i tenir la possibilitat de no ser destinat a primera línia,¹¹ s'hi incorpora quan és cridat a files el maig de 1938, i mor en combat a l'anomenada batalla de Balaguer el mateix dia que l'exèrcit de l'Est es replega davant l'avanç feixista: és a dir, per un dia, potser hauria pogut salvar la vida.

L'Estat Major va ordenar al tinent coronel Juan Perea Capulino, comandant de l'Exèrcit de l'Est, llançar una ofensiva contra la línia de front establerta al Segre i la Noguera Pallaresa, que havia de començar els dies immediats al 18 de maig de 1938, i amb la qual els republicans pretenien trencar les línies enemigues. Aquest mateix dia, Lluís Roset arriba al front. Abans de marxar li envia una nota al seu germà: «*Estimat germà. T'adjunt unes quantes coses i les agulles de la màquina de la Pilar. Valen 12 ptes. 4 cada una. Crec que demà marxem al front cap a Trem ja t'escriuré d'eseguida. Dona una abraçada a les ties. Lluís*».

Durant el breu període de temps des que Lluís Roset arriba al front i fins a la seva mort no hi ha cap tipus de correspondència entre ell i la seva família. Forma part del XVIII Cos de l'Exèrcit, 60 Divisió, Brigada Mixta 224, Batalló 893. La responsabilitat de l'operació contra el cap de pont de Balaguer, que serà coneguda com la Batalla de Balaguer, recaurà en el XVIII Cos d'Exèrcit, i a la 60 Divisió se li encomana la zona sud. Aquelles

10. Extret de l'entrevista feta per Roser Grau a Joan Ribera (Arxiu de Fonts Orals de l'Anoia, de CERCA): «... A llavors un dia el Lluís de cal Roset diu "a Sant Cugat del Vallès, a Pins del Vallès, allà fan uns curssets per monitors deportius..." ... hi vam anar el Noguera de la Soledat, i el Roset i jo...».

11. Vegeu Francesc Bou i Bou, «Les memòries d'un jubilat de la lleva del biberó (XXIII)», a *La Veu de l'Anoia*, Cultures, 18 de juliol de 2007, i extractes de cartes d'Isidre Miserachs i Venanci Dalmau i Jové.

Esportistes igualadins. Lluís Roset és el que es troba al costat de l'home de la camisa blanca, Llorenç Farrés i Jorba

són unes setmanes de durs combats. Són molts els qui cauen.¹² Lluís Roset mor el 27 de maig.

Joan, el seu germà gran, també està mobilitzat. Segons sembla, la família coneix la mort de Lluís per un company del front que ho fa saber a un conegut de la família: «Campanya, 14 de juny 1938 [...] *El suposo assabentat pel meu amic i client senyor Josep Miranda, que li vaig escriure fa dies perquè li comunicués a vosté, de la mort del seu germà Lluís, bon amic meu. Avui m'han arribat tres numeros de*

la Publicitat i entre ells el del dia del corrent, que publica la trista nova [...] el combat tingué lloc el dia 27 i tant el vostre germà com tots els que acostumaven anar junts varen entrar a la companyia el dia 18 de maig a la tarda... (Pasqual Vila Sivill, Roger de Flor 85, Objectes d'Esriptori).

Mentre la notificació oficial de la mort no arriba i tampoc no arriben les pertinences personals, Joan, comprensiblement, insisteix que si ningú no el va veure caure, per què no podria haver-se salvat? Les diferents lletres de companys i amics que demanen explicacions als possibles testimonis que estaven amb ell, demostren que va ser un morter a causa d'un bombardeig i sense haver-

12. Peius Cotonat, «El combat del Merengue i la lleva del biberó», a *L'Enllaç dels anoiencs*, 13 de juny de 2006, p. 33.

se mogut del seu lloc. La coneguda i demostrada vocació de servei de Lluís és la causa segura que el va fer mantenir-se en el seu «puesto» malgrat la duresa del combat i és la prova més fidel que, per les circumstàncies que li van tocar, no podia sinó haver tingut una mort èpica com la que va tenir:

«...Ara et diré com ba morir que es la pura veritat tal com sempre i dit i escrit en algun altre. El dia 27 de maig al matí varem entrar en combat en una (cota) que i a davant mateix del poble de la Sendiu (Balaguer) a les 10 del mati ja estava al nostre poder, llavors vaig veure un xic més apartat que jo el teu germa, a la tarda ell estava en el seu lloc de Cabo de fusell ametrallador en una trinchera mes endavant que jo, per perteneixa ell a la 4ª Cia, a les tres varem tindre d'aguantar un bombardeix d'artilleria d'una hora, en ell no l'hi ba passar res en aquest, a les set ens en varen fer un altre, però amb morters i tot provant de contraatacar la cota conquistada, aquest dura fins a les nou i mitja, fou en aquest en el que trova la mort, prop del seu fusell ametrallador un dispar de morter el mata en ell i el tirador, durant aquest bombardeix a mi un tros de metralla em dona un cop al llavi i em trenca una dent, a l'endema vaig començar a preguntar per ell, un ba dir-me si l'avia vist ferit, l'altre que no en sabia res, vaig passar aixís tres dies, fins que ens varent rellevar i vaig poguer anar a la 4ª Cia oficines i ells em varen informar de la desgracia, creu que vaig passar molt rato plorant en tants pocs dies viure tot el que varem viure en aquells quatre dies era una mica massa per uns novatos com nosaltres que feia, 10 dies justos que aviem sortit de casa... (Joan Torné i Prat).

El 9 de juny de 1938, el diari *La Publicitat* publica la gasetilla següent:¹³

13. Diari en català, publicat a Barcelona de l'1 d'octubre de 1922 al 23 de gener de 1939. Procedia de la transformació de l'antic diari en castellà *La Publicidad* arran de la seva adquisició per part d'Acció Catalana.

«Un heroi caigut. Lluís Roset i Vilanova ha mort al front de l'Est.

En el transcurs de les darreres operacions militars efectuades al sector de Tremp ha trobat la mort l'excel·lent soci d'Acció Catalana Republicana d'Igualada i ferm nacionalista català Lluís Roset i Vilanova.

Xicot d'acció, emprenedor i ple d'un dinamisme gens corrent, posava la seva empremta personalíssima i original a tot allò que de lluny o de prop tingués caràcter nacional o patriòtic. Catalunya era per a ell una obsessió. Tots els esdeveniments remarcables dels nostres dies i en els quals es jugava l'esdevenidor de la nostra Pàtria: 6 d'octubre –pel qual sofrí empresonament–, 19 de juliol i fets de maig el trobaven sempre a primer rengle i disposat a arribar on calgués.

Era de la lleva del 27, i des de la creació del Comitè d'Educació militar de Catalunya hi havia col·laborat com a Monitor. Recentment s'incorporà en ésser cridada a files la seva lleva. Hom pot afirmar sense exagerar que gairebé tota la Joventut d'Igualada s'ha format físicament i espiritualment sota la seva influència més directa.

La seva mort –la qual va anar a trobar rialler i saturat d'optimisme– deixa un buit insubstituïble. Deixa, però una tasca començada i molt ben orientada. Que els que el sobrevisquin la continuïn i la propaguin com ho hauria fet ell; aquest serà el millor homenatge que podrem retre a l'amic exemplar i abnegat patriota.

Descansi en pau Lluís Roset i Vilanova, a la seva família i molt particularment al seu germà Joan, tresorer d'Acció Catalana d'Igualada, expressem el nostre més sentit condol».

Per la seva banda, la premsa local també es fa ressò de la notícia:¹⁴

«Lluís Roset i Vilanova, ha mort!

14. *Horitzons*, òrgan del Partit Socialista Unificat d'Igualada i comarca, 64, Igualada, 11 de juny de 1938.

[...] *Com artista desapareix un amant de totes les arts, un vertader soldat del llapiç i un plasmador d'idees artístiques. El nostre Ateneu perd un dels seus més entusiastes col·laboradors. En resum. La nostra ciutat perd un dels seus fills més predilectes, i la cultura un defensor...* (Claramunt)

També recull la seva pèrdua l'acta de l'Ateneu Igualadí del dia 23 de juny de 1938: «[...] s'acorda fer constar en acta el sentiment mes efusiu, a l'ensens que reconeix que difícilment podrà trobar-se qui amb mes entusiasme pugui actuar en els diferents càrrecs que havia desempenyat en nostra Institució el volgut company Roset. (q.e.p.r.).

La família de Lluís Roset no rep la notificació oficial de la seva mort fins a l'u de desembre de 1938: «[...] En contestación a su oficio nº 3454, la cual me pide, por el soldado LUIS ROSET VILANOVA, tengo que manifestarle que murió el 28 de mayo de 1938 en cumplimiento de su deber» (Alcaldia d'Igualada).

EL CONDOL DELS AMICS

Després de la publicació a *La Publicitat* de l'article que notifica la mort de Lluís Roset, arriben a la família cartes de condol de familiars, clients del negoci i amics. La majoria coincideixen a destacar el seu esperit de servei, lideratge i afabilitat. N'ofereim una mostra:

- 9 juny: *Assebantat en la Publi de la pèrdua soferta del vostre germà Lluís m'apresso a remetreu el meu sentit condol i que al menys servis per a la llibertat del nostre poble* (Cebrià Homs, conseller de Cultura de Montcada).
- 10 juny: *En la "Publicitat" d'ahir vaig llegir-hi que en el front de l'Est hi havia trobat la mort Lluís Roset d'Igualada, del qual l'esmentat diari en feia un fervorós elogi. Atenent a la identitat de nom i de població, [...] tot així em fa creure que dissortadament, el mort de qui*

la "Publicitat" parlava deu esser el seu germà. Creient-ho així, no puc deixar d'expressar-li el meu condol més sentit (Pedro Estadella, Manufactura de gabanes y Chaquetas de cuero, batas y batines, Barcelona).

- 13 juny: *Molt senyor meu: en el diari "La Publicitat" he llegit la dolorosa mort del seu volgut germà Lluís, ocorreguda en el sector de Tremp. Tots els que teniem la satisfacció de tractar-lo i por lo tant coneixiem les seves belles condicions socials i virtuts ciutadanes ens ha apenat la seva pèrdua i prenem intensa part en el dolor que l'afligeix a vosté i família...* (J. Comas Costa, Hilados y Tejidos Comas, Barcelona).
- 13 juny: *Per la "Publicitat" vareig assebantar-me de la dissortada mort del teu volgut germà Lluís [...] Per aquest motiu, reb tu, al igual que tiets i tietes i demás familiars, nostre més sentit condol...* (Joan Font, Carbones Minerales, Barcelona).

Aquestes cartes arriben al domicili familiar a Igualada, però Joan Roset es troba encara al front. El seu oncle Antoni, de cal Refilat, és qui li reenvia les cartes rebudes i Joan les respon:

- 17 juny: *Estimat Joan: he llegit la teva lletra dirigida a les teves ties, comprenc perfectament el teu estat deprimit i dolorós, no ni hi ha per menys, la mort del teu germà ens ha deixat a tots esmaperduts [...] no se ni trobo paraules de conhort, però no ens queda mes remei que superarnos i fer cara a la vida [...] Suposo t'hauran enviat la carta que's va rebre del amic del disortat Lluís comunicant la seva mort [...] Per les coses d'aquí no et cal passar angunia ja sabs que moral y materialment tot a d'estar ates degudament [...] Aixeca l'esperit y animat força amb la confiança de que tot anira bé y per tot lo que siga ja sabs que sempre esta disposat el teu oncle que molt t'estima. Antoni. [Nota final]*

T'adjunto aquestes cartes que se'n rebut per si creus a bé contestar-les.

- 28 juny: [...] *El teu germà Lluís es un dels comptats herois igualadins d'aquesta guerra. Pel que podia tenir un bon lloc a la reraguarda, va lluitar per la causa que tant profundament sentia. Pots enorgollir-te d'haver tingut un germà que ha donat la vida per la Patria estimada [...] Els companys del Partit que resten a Igualada em consta que fan i faran tot quan puguin pel que pugui esdevenir-se a casa teva [...] (Venanci Dalmau i Jové, des de Manresa).*
- 28 juny: *Amic: Ahir al vespre vaig rebre la teva dolorosa carta del dia 23 la qual m'ha deixat una amargor que segurament estaré dies i mesos de treure-me-la de sobre. De tots els elogis que em fas del teu germà no els trobo exagerats sino al contrari almenys per la meua part l'hi trobava encara moltes més qualitats. Per la meua part no sols he perdut un amic sino que crec que Igualada ha perdut un dels animadors i propulsors de la cultura... (Ton).*
- 13 juliol. En campanya: *Volgut cosí. Es verda-derament amb pena que et dirigeixo aquestes ratlles ja que forçosament tinc de parlar-te de la desgracia irreparable ocorreguda al teu germà i cosí meu Lluís encara que procuraré que en les mateixes i trovis un consol, molt necessari en aquests casos tinc al davant meu un retall de la "Publi" dedicant unes ratlles a la memoria d'ell i trobo encertadissims i plens de justícia els conceptes que si comenten, això junt amb els condols que deus haver rebut al qui adjunto el meu ens faran compendre una vegada més a qui el coneixiem a tans quan sentida no sigui la seva mort la qual perdurara per molt temps en el nostre pensament i principalment dintre la juventud d'Igualada ja que la major part d'ella s'havia format sota la seva influència i això Joan sempre es un consol... (Jaume).*

– 17 juliol. En campanya: [...] *tota la glòria no't compensa de la pèrdua del teu volgut germà [...] pels que quedin de nosaltres, serà honorar en Lluís com es mereix [...] Mentrestant, tu rep ben sincerament el meu mes sentit condol. El teu amic (Francesc Mas).*

– 30 novembre. Perpinyà: [...] *Hem après amb dolor la mort valerosa del seu germà Lluís en els fronts de combat... Ja sabem que per uns germans com vosaltres aquesta pèrdua es immensa... us volem testimoniar la nostra afeció sincera i la part, molt gran, que prenem en aquest dol... [la signatura no s'entén i el remitent del sobre està retallat].*

UNA FAMÍLIA ABATUDA

El pare dels germans Roset feia temps que era mort i la seva mare Filomena va morir el desembre de 1936. Com ja sabem, el seu germà Joan es troba al front, on s'assabenta de la mort de Lluís. La situació és dramàtica. La dona de Joan, Isabel Vilanova i Riqué, que s'hi havia casat el 1937 i en aquells moments estava embarassada d'una filla que naixeria el novembre de 1938, és qui juntament amb les ties dels germans Roset ha de tirar endavant el negoci i la família.

La família, com tantes altres de combatents d'aquesta batalla,¹⁵ ha ignorat per sempre més el lloc concret on van quedar el cos de Lluís i a Igualada ja ningú no en va parlar mai més públicament.

A més de poder lloar documentalment les virtuts d'un dels nostres protagonistes, aquesta correspondència establerta arran de la mort de Lluís Roset ens ha ajudat a copsar les vivències d'una família en temps de guerra, ocasionades arran d'una mort al front, lluny de casa. Quantes

15. http://www.calvermell.cat/wordpress/?page_id=157: Batalla de Balaguer, Santjoanencs al front del Segre.

Lluís Roset, amb camisa i corbata, i el seu amic Isidre Miserachs

famílies es trobaven en situacions semblants...! Un bon dia, aquelles cartes del pare, del germà, del fill que és al front deixen d'arribar; primer hi ha l'esperança d'un retard, d'una pèrdua d'aquella carta, però quan passen els dies i les notícies no arriben aquella esperança es converteix en temor, temor a una mala nova que malauradament moltes vegades esdevé realitat. Això es precisament el que va succeir a la família de Lluís Roset, i com a la seva, igualment greu va ser el que van haver de

suportar moltes llars: la impossibilitat de parlar dels herois caiguts, pel sol fet de pertànyer al grup dels vençuts.